

Research Inspiration *เส้นทางนักวิจัย*

ผศ.นพ.ทวีศักดิ์ จันทร์วิธานุชิต
เรียบเรียงโดย ดนัย อังควัฒนวิทย์

อาลัย “ศ.พญ.สุชีลา จันทร์วิธานุชิต”
หมอนักวิจัย ผู้เป็นนักคิดเพื่อสังคม

“โลกจะวิวัฒนาการ เพราะค่าน้ำและวิจักษณ์
ชาติเราจะก้าวไกล เพราะคนเช่นสุชีลา”

นี่คือถ้อยคำที่แสดงความเป็นตัวตนของ ศ.พญ.สุชีลา จันทรวิธานุชิต
ครูแพทย์นักวิจักษณ์ ผู้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ

ศ.พญ.สุชีลา จันทรวิธานุชิต เสียชีวิตเมื่อ 5 พ.ย. 2554 ด้วยโรคมะเร็ง
เต้านม ในช่วงที่ยังมีชีวิต ศ.พญ.สุชีลา จันทรวิธานุชิต ถือเป็นคนหนึ่งที่มี
บทบาททั้งการเป็นหมอรักษาคคน ครูอาจารย์ผู้สอน เป็นแม่ของลูก เป็นนัก
บริหาร เป็นภรรยาที่ดี เป็นเพื่อนที่น่ารักยิ่ง และเป็นนักวิจักษณ์ที่น่ายกย่อง

บทความดังต่อไปนี้ ผู้เขียนได้คัดบางส่วนจากหนังสือที่ระลึกในงาน
พระราชทานเพลิงศพ ศ.พญ.สุชีลา จันทรวิธานุชิต ซึ่งสามีมของอาจารย์
“อ้วน” (ชื่อเล่นของ ศ.พญ.สุชีลา) คือ ผศ.นพ.ทวีศักดิ์ จันทรวิธานุชิต ได้
รวบรวมและจัดทำขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงภรรยาอันเป็นที่รัก ทั้งนี้ผู้เขียนเอง
ไม่ได้มีโอกาสได้พูดคุยกับอาจารย์เป็นการส่วนตัวมาก่อน จึงขอประมวลผล
งาน เกียรติยศ และคำอาลัย ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ เป็นการร่วมรำลึก
ถึงคุณงามความดี และหลายสิ่งหลายอย่างที่อาจารย์อ้วนได้ทำประโยชน์ให้
กับสังคม

อ.สุชีลา เป็นบุตรคนที่ 2 ของนายเจริญ พานิชชีวะ และนางยุพา พานิชชีวะ เกิดเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2496 มีพี่น้องรวม 8 คน เดิมมีชื่อเล่นว่า “ต้อย” ตอนเด็กค่อนข้างผอม ไม่แข็งแรง จึงเปลี่ยนชื่อเล่นเป็น “อ้วน” สมรสกับ ผศ.นพ.ทวิศักดิ์ จันทร์วิทยานุชิต

การศึกษาเริ่มเรียนอนุบาลที่โรงเรียนมาแตร์เดอี ด้วยความที่เป็นเด็กอ่านหนังสือมาก ทำให้มีคำพูดเฉียบคม เพื่อนๆ จึงเกรงใจและยอมรับในความสามารถด้านภาษาไทย ยกให้เป็นตัวแทนของชั้นเรียนไปแข่งขันด้านภาษาไทย หลังจากจบ ม.3 ก็ไปต่อ ม.ปลายที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จนกระทั่งสามารถเอ็นทรานซ์เข้าเรียนแพทยมหิดล (แพทย์รามาริบัติร่วมกับแพทย์ศิริราช ซึ่งอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดลเหมือนกัน) เป็นแพทย์รามาริบัติรุ่นที่ 7 (แพทย์ศิริราชรุ่นที่ 82) ในยุคนั้น โรงเรียนแพทย์รามาริบัติเพิ่งตั้งขึ้นมาใหม่ มีศาสตราจารย์จากสหรัฐอเมริกา来帮助สอนทุกสาขาวิชา มีเครื่องมือทันสมัย มีห้องเรียนทำเป็นเหมือนห้องทดลอง การเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ขณะนั้น อ.สุชีลา ได้เลือกทำงานวิจัยทางด้านอิมมูโนวิทยา ซึ่งเป็นวิชาที่เกิดใหม่และก้าวหน้าเร็วมากในสมัยนั้น เมื่อเรียนแพทย์จบปี 6 อาจารย์ได้เป็นแพทย์ฝึกหัดที่โรงพยาบาลรามาริบัติ มีอาจารย์แพทย์ในโรงพยาบาลรามาริบัติที่สนิทกันแนะนำให้เรียนต่อเป็นแพทย์ประจำบ้านรังสีวิทยา เพราะเป็นงานเบา เหมาะกับแพทย์ผู้หญิง แต่หมอสุชีลาไม่ต้องการงานสบาย ต้องการเป็นแพทย์ที่รักษาผู้ป่วยจริงๆ และรักษาทั้งตัวด้วย จึงเลือกเรียนสาขาวิชาอายุรศาสตร์ ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ หลังจากเรียนจบจึงเข้ารับราชการเป็นอาจารย์แพทย์ที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติตลอดมา

อ.สุชีลา มีความประทับใจทางด้านอิมมูโนวิทยาตั้งแต่สมัยเรียนแพทย์ ปี 3 และปี 4 อยู่แล้ว จึงเลือกเรียนสาขา AIR (Allergy, Immunology and Rheumatology) ภาควิชาอายุรศาสตร์ รักษาด้านโรคภูมิแพ้ โรคภูมิคุ้มกัน และโรคข้อรูมาตอยด์ ก่อนที่จะไปศึกษาต่อทางด้านโรคภูมิแพ้ อิมมูโนวิทยา และโรคข้อ ที่เมืองเดนเวอร์ สหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 2 ปี ด้วยความที่ทำอะไรมักจะทุ่มเท เอาจริงเอาจัง ทำให้มีผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติตั้งแต่อยู่ที่อเมริกา และมีผลงานมากมายหลังจากกลับมาอยู่ที่รามาริบดี เรียกได้ว่ามีวิทยายุทธในการทำวิจัยอย่างเต็มตัว

ศ.พญ.สุชีลา ได้ทำตามคำกล่าวที่ว่า **“การรักษาผู้ป่วยคนหนึ่ง เป็นการช่วยผู้ป่วยได้คนเดียว การสอนนักศึกษาแพทย์ เป็นการช่วยผู้ป่วยได้หลายคน การวิจัยทางการแพทย์ เป็นการช่วยผู้ป่วยได้ทั่วโลก”** จากความตั้งใจมุ่งมั่น ทำให้มีผลงานตีพิมพ์ตั้งแต่เป็นแพทย์ประจำบ้าน และผลงานทางวิชาการนี้เองที่ทำให้ได้ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ตั้งแต่ก่อนไปเมืองนอกเสียอีก หลังจากกลับมาแล้ว ก็ได้ทำงานด้านบริหารโดยเป็นผู้ช่วยหัวหน้าภาควิชาอายุรศาสตร์ดูแลแพทย์ประจำบ้าน และเป็นที่ปรึกษาให้แพทย์ประจำบ้านทำงานวิจัยจนได้รับรางวัลในการประกวดผลงานวิจัยจากราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทยอยู่เป็นประจำ

*Good
Memories*

ภายหลังจากที่สมรสกับ ผศ.นพ.ทวีศักดิ์ จันทรวิทยานุชิต เมื่อวันที่ 24 ธ.ค. 2530 ก็ได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศด้วยกัน ผลงานที่โดดเด่นในช่วงนั้นคือ การนำความรู้ด้านภูมิต้านทานอวัยวะปลูกถ่าย และความรู้การใช้ยา ทำให้ผู้ป่วยไม่กำจัดอวัยวะของผู้อื่นที่ปลูกถ่ายเข้ามาอยู่ในร่างกายตน ซึ่งผลงานนี้มีส่วนช่วยทำให้โครงการปลูกถ่ายอวัยวะของโรงพยาบาลรามาริบดี ประสบความสำเร็จที่สุดในประเทศไทย

ด้วยผลงานทางวิชาการมากมาย ที่ได้มีการตีพิมพ์ในประเทศและต่างประเทศ ทั้งยังมีพรสวรรค์ทางการวิจัย สามารถมองเห็นทะลุปรุโปร่งว่าการรักษาในปัจจุบันมีข้อดีข้อเสียอย่างไร มีวิธีการพัฒนาอย่างไรให้ดีขึ้น จากผลงานเหล่านี้ทำให้ได้เป็นศาสตราจารย์คนแรกๆ ของแพทย์ที่จบรุ่นเดียวกัน

ราวกลางปี พ.ศ. 2537 ได้ตรวจพบว่าเป็นมะเร็งเต้านม จากคนที่แข็งแรง ลงน้ำลึก ไปไหนได้หมด ก็กลายเป็นคนที่ต้องจำกัดตัวเอง เข้าออกโรงพยาบาลหลายครั้ง สุขภาพไม่แข็งแรง จนพลาดการได้ตำแหน่งทางวิชาการ ศาสตราจารย์ระดับ 11 ไปอย่างน่าเสียดาย อาจารย์ยังมีความเป็นผู้นำในตัว ซึ่งได้มาจากคุณแม่ นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำในหมู่เพื่อนแพทย์โดยธรรมชาติ มีความสามารถทางการบริหาร เก่งทางวิชาการ จึงทำให้โดดเด่นมากในวงสังคมแพทย์

ในช่วงบั้นปลายของชีวิต มีแพทย์ลูกศิษย์หลายคนเข้ามาเยี่ยมถึงห้องไอซียู ขณะเพิ่งตื่นจากฤทธิ์ยา เธอถามเป็นคำภาษาอังกฤษชื่อหนึ่งว่างานไปถึงไหนแล้ว คนที่ไม่รู้ฟังไม่เข้าใจ พลอยนึกไปว่าเพ้ออะไร เป็นเพราะฤทธิ์ยาหรือเปล่า แต่คำที่เอ่ยออกมานั้นกลับกลายเป็นชื่อของโครงการวิจัยที่กำลังทำร่วมกับต่างประเทศ นั่นแสดงให้เห็นว่าในใจคิดแต่เรื่องงานวิจัยตลอดเวลา

เพราะเป็นคนที่มีความตั้งใจตรงตาม เป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานและผู้ป่วย สมัยเรียนแพทย์เคยออกไปคลุกคลีกับชาวบ้าน ช่วยคนจนในชนบท บ่อยครั้งที่คนไข้ไม่มีค่ารถกลับบ้าน ก็ช่วยออกค่ารถให้ ไม่ว่าจะผู้ป่วยจะยากดีมีจนอย่างไร ก็จะรักษาอย่างดีที่สุดทุกรายไป นอกจากนั้นยังพยายามหายาใหม่ๆ ยาแพง และยาฟรี มารักษาผู้ป่วยที่ไม่มีกำลังซื้อ ผ่านทางงานวิจัยหรือการบริจาค และยังได้เครื่องมือแพทย์ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงราคาแพงมาใช้ในการรักษา เมื่อจากไปแล้ว จึงถือเป็นการสูญเสียคนดีของสังคมไทยและเป็นการสูญเสียกำลังสำคัญที่จะพัฒนางานวิจัยของวงการแพทย์ไทย

อ.สุชีลา เคยไปศึกษาต่อต่างประเทศจนได้รับ Certificate of Allergy, Clinical Immunology and Rheumatology จาก National Jewish Hospital และ University of Colorado Health Sciences Center ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี พ.ศ.2526-2528 และเมื่อกลับจากศึกษาต่อแล้ว ยังเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงใหญ่ในการพัฒนาห้องปฏิบัติการทางภูมิคุ้มกันให้มีชื่อเสียง และมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่องทั้งงานวิจัยด้านคลินิกและงานวิจัยทางห้องปฏิบัติการ โดยได้ผลักดันให้หน่วยภูมิแพ้ อิมมูโนวิทยา และโรคข้อ มีผลงานวิจัยตีพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ โดยในระยะเวลาเพียง 9 ปี ทำให้มีผลงานวิจัยตีพิมพ์จากหน่วยฯ ถึง 22 ผลงาน โดยคิดเป็นงานวิจัยด้านปฏิบัติการภูมิคุ้มกันถึง 11 ผลงาน และงานวิจัยด้านคลินิกอีก 11 ผลงาน ก่อนที่จะประสบปัญหาด้านสุขภาพ แต่ก็ยังสามารถตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการได้ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 44 ผลงาน หนังสือและตำรา 23 ผลงาน รวมทั้งการนำเสนอผลงานบทความคัดย่ออีก 35 ผลงาน

อนึ่งอาจารย์มีความสนใจทางด้านการพัฒนารักษาผู้ป่วยโรคลูปีสหรือเอสแอลอี ด้วยวิธีการเปลี่ยนถ่ายน้ำเหลือง หรือ plasmapheresis โดยขอรับเงินบริจาคเพื่อซื้อเครื่อง plasmapheresis เครื่องแรกของหน่วยฯ ราคา 1 ล้านบาท นำมาใช้รักษาผู้ป่วยโรคเอสแอลอี เป็นการบริการของหน่วยฯ มาจนถึงปัจจุบัน อนึ่ง ศ.พญ.สุชีลา มีความสนใจและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการนำ plasmapheresis มารักษาโรคเอสแอลอีแบบผสมผสานร่วมกับการรักษาด้วยยา จนได้มีโอกาสทำวิจัยร่วมกับต่างประเทศ และได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติในปี พ.ศ.2535

นอกจากนี้ ยังได้ผลักดันให้เกิดโครงการวิจัยในศูนย์การแพทย์ศิริกิติ์ 2 โครงการใหญ่ ได้แก่ โรคภูมิแพ้ตนเอง (JK 49) และโรคภูมิแพ้ในผู้ใหญ่ (JK 69) และได้เริ่มทำโครงการวิจัยทางคลินิก (clinical trial) มากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำวิจัยให้แก่เจ้าหน้าที่ และสร้างรายได้ให้แก่หน่วยงาน จนถึงปัจจุบันหน่วยฯ ได้ทำโครงการวิจัยคลินิกโรคข้อและรูมาติสซั่มแล้วทั้งสิ้น 22 โครงการ และโครงการวิจัยทางคลินิกโรคภูมิแพ้ผู้ใหญ่ 9 โครงการ รวม 31 โครงการในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา นับว่าเป็นจุดเด่นของหน่วยฯ ที่มีการทำวิจัยทางคลินิกอย่างต่อเนื่อง

“โครงการวิจัยทางคลินิก *Good Clinical Practice (clinical trial)* เป็นงานวิจัยเพื่อทดสอบว่า การรักษาแบบนี้ทำได้ผลดีจริงหรือไม่ ไม่ใช่เป็นเพียงคำรำลือปากต่อปาก ต้องมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ ทำเป็นขั้นตอนตามหลักวิทยาศาสตร์”

คำอำลาอาลัยแด่ ศ.พญ.สุชีลา จันทรวิธานุชิต
หมอนักวิจัย ผู้เป็นนักคิดเพื่อสังคม

“อ้วนเป็นนักศึกษาแพทย์รุ่นหลังผม 2 รุ่น มีความสนิทสนมกันดี อ้วนยังสนิทสนมกับภรรยาผมคือ รศ.พญ.ณัฐฐา รัชตะนาวิน บางครั้งอ้วนชวนครอบครัวเราไปสังสรรค์กันที่หัวหิน จึงได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับคุณแม่ของอ้วนด้วย ผมจึงได้รู้จักอุปนิสัยและประวัติการทำงานของอ้วนเป็นอย่างดี อ้วนเป็นแพทย์และอาจารย์แพทย์ที่ควรเป็นแบบอย่าง ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูง เอาใจใส่กับงาน และพัฒนางานให้ดีขึ้นเสมอ รวมทั้งช่วยงานส่วนกลางของภาควิชาฯ มาโดยตลอด นอกจากนี้ยังเป็นครูที่มุ่งเห็นความเจริญของศิษย์เสมอและสนับสนุนศิษย์ในทุกๆ ทาง อ้วนรักลูกน้องและให้การสนับสนุนลูกน้องทุกระดับ มีอารมณ์ขัน ชอบแหย่เพื่อน และอ้วนมีส่วนช่วยพัฒนาให้หน่วยโรคภูมิแพ้ภูมิแพ้วิทยาและโรคข้อของรามาริบดีเจริญขึ้นเป็นอย่างมาก”

ศ.นพ.รัชตะ รัชตะนาวิน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

“ตลอดเวลาที่แม่มีอ้วน แม่มีความภูมิใจมาก ลูกอ้วนทำให้แม่สมหวังทุกอย่าง ตั้งแต่เด็ก ลูกอ้วนก็ไม่ดื้อ ไม่เคยทำให้แม่ต้องอารมณ์เสีย มาเรียนหนังสือที่กรุงเทพ ลูกอ้วนก็ปรับตัวเข้ากับเด็กคนอื่นได้ แม่รู้ว่าลูกอ้วนตัวยกกว่าเด็กคนอื่นตรงที่มาจากบ้านนอก แต่เมื่อเป็นลูกแม่เสียอย่าง อย่างอื่นก็ไม่เป็นปัญหา ลูกอ้วนเรียนเก่ง แม่จึงอยากให้เรียนแพทย์ แม่ต้องทะเลาะกับพ่อทุกวัน จนคนข้างบ้านมาพูดกับพ่อว่า มีแต่คนดีใจที่ลูกสอบเข้าแพทย์ได้ ต้องไปเลี้ยงฉลองกัน นี่แปลก กลับมาทะเลาะกัน ดีว่าพ่อแก่แล้ว ไม่จั่นคงไม่ยอมหยุด ลูกอ้วนเป็นหมอ แม่จะไม่รวย แต่ก็ไม่ออดอยาก คนไข้เอาของมาให้ประจำ ทั้งของกิน ของใช้ สารพัด แม่เพิ่งรู้ว่าก่อนจากไป ลูกอ้วนเป็นห่วงแม่มาก เทียบบอกฝากแม่กับคนใกล้ชิดหลายคน ลูกไม่ต้องห่วงแม่เพราะแม่เข้าใจ ที่ลูกอ้วนพันทุกซ์แล้ว”

คุณแม่ยุพา พานิชชีวะ

“อาจารย์สุชีลา เป็นศิษย์คนแรกๆ ที่ผมมีความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เป็นบุคลากรที่มีคุณค่ายิ่งของวงการแพทย์ ด้วยความรู้ที่ดีเยี่ยม ขยันและใส่ใจในการเรียนการสอน การวิจัยและการให้บริการแก่ผู้เจ็บป่วย นับเป็นครูและแพทย์ตัวอย่างที่หาได้ยากอย่างยิ่ง มีจิตใจงาม เมตตากรุณา โอบอ้อมอารีและมีความกตัญญูสูงยิ่ง การสูญเสียอาจารย์สุชีลา ผู้ซึ่งเป็นทั้งลูกศิษย์และเพื่อนร่วมงานในครั้งนี้ มิใช่เฉพาะผมเท่านั้นที่สูญเสียมิตรแท้ที่มีคุณค่า แต่หน่วยงาน สังคม และประเทศชาติ ก็สูญเสียบุคลากรที่มีคุณค่าต่อวงการแพทย์อย่างยากที่จะหาทดแทนได้”

รศ.นพ.มงคล วัฒนสุข
ผู้ก่อตั้งหน่วยโรคภูมิแพ้ อิมมูโนวิทยา และโรคข้อ
ภาควิชาอายุรศาสตร์

“อาจารย์สุชีลา มีงานวิจัยเกือบตลอดเวลา เป็นทั้งที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงให้แพทย์ที่กำลังทำวิจัย ทั้งยังให้กำลังใจและช่วยแก้ไขเมื่องานวิจัยเกิดปัญหาหรืออุปสรรค ผลงานวิจัยของแพทย์ประจำบ้านและแพทย์ผู้ช่วยอาจารย์ที่ออกจากหน่วยโรคภูมิแพ้ อิมมูโนวิทยา และโรคข้อ ส่วนมากจะได้รับการชี้แนะและช่วยเหลือจากอาจารย์สุชีลา อาจารย์จึงเป็นมากกว่าอาจารย์ เป็นครูแพทย์ผู้ทุ่มเทอย่างแท้จริง”

รศ.นพ.กิตติ โตเต็มโชคชัยการ
ภาควิชาอายุรศาสตร์

“การไปไหนทั้งในประเทศและต่างประเทศแต่ละครั้ง เธอไม่ได้ไปเที่ยวอย่างเดียว แต่ไปเข้าร่วมประชุมวิชาการด้วย ผมเพิ่งมารวบรวมผลงานของเธอ ถึงกับตะลึงในความสามารถของเธอที่มีผลงานระดับนานาชาติมากมาย ก่อนหน้านี้ผมไม่เคยสนใจเลยว่าเธอทำอะไรอยู่ รู้แต่ว่าเธอทำงานหนักทั้งๆ ที่สุขภาพไม่ค่อยดี ผมทำงานวิจัยไม่เป็นเพราะมันยากงานรักษาผู้ป่วยง่ายกว่ามากเพียงแต่ใช้ความรู้ที่มีอยู่แล้ว ไม่ต้องใช้สมองคิดอีก งานวิจัยเป็นงานของการหาความรู้ใหม่ ต้องอ่านหนังสือ ต้องติดตามวารสารการแพทย์ให้ทันความก้าวหน้า ต้องใช้สมองคิดหาวิธีค้นคว้าทดลอง ผลงานจากสิ่งที่เธอทำ เป็นสิ่งที่จะคงอยู่ตลอดไป ให้คนรุ่นหลังได้ต่อยอดความรู้ขึ้นไปเรื่อยๆ”

“ช่วงปีหลังๆ นี้ เธอได้รับเชิญให้ไปบรรยายบ่อยมาก ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด โดยเฉพาะต้นปี 2554 เธอได้รับเชิญให้ไปบรรยายติดต่อกันทุกสัปดาห์เป็นเวลาหลายเดือน แม้กระทั่งนั่งรถไปบรรยายที่โคราชแบบเข้าไปเย็นกลับ เธอทำเหมือนเป็นวิทยาทานในบั้นปลายของชีวิต อีกทั้งเธอได้ทำในสิ่งที่ผมเพิ่งมาเข้าใจเมื่อเธอจากไปแล้ว เธอถามผมว่ามาอยู่บ้านนี้กับแม่ยายมีความรู้สึกอย่างไร และมีวันหนึ่งเธอมาขอบคุณผมที่ช่วยดูแลเธอมาอย่างดี อนิจจา...ผมไม่รู้ความหมายที่แฝงอยู่ในนั้นเลย”

ผศ.นพ.ทวีศักดิ์ จันทรวิทยานุชิต
ภาควิชาศัลยศาสตร์